

RIO DO BANHO, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1986

Sras. Avelina e Lídia Marszal, filha e neta de imigrantes poloneses
Mrs. Avelina and Lídia Marszal, daughter and granddaughter of immigrants
Avelina i Lidia Marszal, córka i wnuczka polskich imigrantów
Пані Авеліна та Лідія Марзал, дочка і онук іммігрантів

APROXIMAÇÕES

UCRANIANOS E POLONESES NAS FRONTEIRAS AGRÍCOLAS DO PARANÁ

Sou filho de imigrantes, passei minha infância e juventude em um lugar de Curitiba conhecido como “Campo da Galícia”. Era quase um bairro e tinha esse nome em referência à Galícia Oriental, importante região sob domínio do Império Austro-Húngaro, de onde vieram muitos imigrantes poloneses e ucranianos. Meu pai nasceu em uma pequena aldeia do distrito de Tarnopol, na Galícia Oriental. Hoje, depois dos ajustes de fronteira do pós-guerra, a pequena aldeia situa-se em Ternopil, na Ucrânia.

No “Campo da Galícia” — agora Mercês, um bairro quase central de Curitiba — conviviam imigrantes procedentes de vários países: ucranianos, poloneses, japoneses, chineses, russos, sírios, e

talvez de mais alguma nacionalidade que eu não esteja lembrando. Essa convivência diluiu o ódio dos mais velhos que traziam em seus corações o estigma das guerras.

Nós, as crianças, não guardávamos esses sentimentos, as amizades e as rixas, éramos pouco marcadas por questões nacionalistas de além-mar. As novas gerações aplinaram ainda mais essas cicatrizes e hoje o convívio entre os descendentes de ucranianos e poloneses é o convívio de brasileiros. Uma das pessoas que mais me ajudou quando eu fotografava os descendentes de poloneses na colônia Santana, em Cruz Machado, Paraná, foi um descendente de ucranianos que conhecia todas as famílias de descendentes de poloneses,

que me conduziu em seu jipe e abriu portas por toda a região. Recentemente meu irmão Antonio Urban, que pesquisa nossa genealogia, descobriu que nossa avó paterna é descendente de um casamento entre um ucraniano e uma polonesa, portanto a marca dessa união entre os dois povos já vem de mais de uma geração em minha família.

Reúno agora em *Aproximações* as fotografias que fiz durante muitos anos, de 1979 a 2016, de descendentes de imigrantes poloneses nas cidades de Cruz Machado, Araucária (Colônia Tomás Coelho) e São José dos Pinhais (Colônia Murici), com as fotografias que fiz recentemente de descendentes de imigrantes ucranianos em Irati, Mallet, Prudentópolis e Antônio Olinto.

fotografias de JOÃO URBAN

APPROXIMATIONS

I am a son of immigrants. I spent my childhood and youth in a place in Curitiba known as *Campo da Galícia*. It was almost a neighborhood and was named after Eastern Galicia, an important region under the Austro-Hungarian Empire, from which many Polish and Ukrainian immigrants came. My father was born in a small village in the Ternopil district of Eastern Galicia. Today, after postwar border adjustments, the small village is located in Ternopil, Ukraine.

In *Campo da Galícia*, now Mercês, an almost central district of Curitiba, were immigrants from various countries: Ukrainians, Poles, Japanese, Chinese, Russians, Syrians, and perhaps some other nationality that I do not remember. This coexistence diluted the hatred of the elders who carried in their hearts the stigma of war.

We, the children, did not keep these feelings, friendships and quarrels; we were little influenced by overseas nationalist issues. The new generations

flattened these scars even more and today the coexistence between the descendants of Ukrainians and Poles is the coexistence of Brazilians. One of the people who helped me the most when I was photographing Polish descendants at Santana Colony in Cruz Machado, Paraná, was an Ukrainian descendant who knew all the families of Polish descendants, who drove me in his jeep and opened doors throughout the region. Recently my brother Antonio Urban, who researches our genealogy, has found that our paternal grandmother is descended from a marriage between an Ukrainian man and a Polish woman, so the hallmark of this union between the two peoples comes from more than a generation in my family.

I now gather in *Approximations* the photographs I made for many years, from 1979 to 2016 — of descendants of Polish immigrants in the cities of Cruz Machado, Araucária (Tomás Coelho Colony) and São José dos Pinhais (Murici Colony) — with the photographs I recently made of descendants of Ukrainian immigrants in Irati, Mallet, Prudentópolis and Antônio Olinto.

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1990

Irmãos Setlik
Setlik brothers
Bracia Setlik
Брати Сетлік — Колонія Томас Коельо, Араукарія

POLSKI

BLIŽENIA

Jestem synem imigrantów. Całe moje dzieciństwo i młodość spędziłem w części Kurytyby zwanej "Campo da Galícia". Nazwa ta nawiązuje do Galicji Wschodniej — ważnego historycznie regionu pod zaborzem austriackim, skąd wyemigrował bardzo wielu Polaków i Ukraińców i gdzie w małej wiosce w powiecie tarnopolskim urodził się mój ojciec. Obecnie, w granicach ustalonych po II wojnie światowej, wioska ta leży na Ukrainie.

W "Campo da Galícia", obecnie dzielnicy Mercês, położonej w centralnej części Kurytyby, mieszkali imigranci różnych narodowości: Ukraińcy, Polacy, Japończycy, Chińczycy, Rosjanie, Syryjczycy, Turcy. Różnorodność etniczna była tak wielka, że nawet ich wszystkich nie pamiętałam. To życie obok siebie w międzynarodowym tygu łagodziło nienawiść starszych, naznaczonych stygmatem wojennych doświadczeń osób. My — dzieci — nie żyliśmy podobnych uczuć, a przyjaźń czytłotnie nie wynikały z przywilejów zasiedlonych przez oceany na całym świecie. Urodzone już tutaj

Українська

Наближення

Я є сином емігрантів, своє дитинство та юність провів в одному з міст Куритиби, знаному як «Поле Галичини» — Кампу да Галісія. Воно було зовсім недалеко, а свою назву отримало на честь Східної Галичини — важливого регіону в період Австро-Угорської імперії, звідки прийшло багато польських та українських емігрантів. Мій тато народився в невеликому селі Тернопольського району Східної Галичини. Нині, після деяких коригувань кордонів, це село розташоване в місті Тернопіль в Україні.

«Zbliżenia» to kolekcja zawierająca zarówno zdjecia, które robiłem imigrantom polskim w Cruz Machado, Tomás Coelho i Colônia Murici na przestrzeni odległszych lat, jak i zdjecia nowsze, przedstawiające imigrantów ukraińskich z Irati, Mallet, Prudentópolis i Antônio Olinto.

Mi, dîti, ne zberigali cîgoç potchut'ja; mi držjili i svarili, i na naštîlkî troški pозnacaliisia jač'is' naçionalistični momenti z naših dalékikh istoričních bâtykivîn.

FOTOGRAFIAS

PHOTOGRAPHS / FOTOGRAFIE / ФОТОГРАФИ

1

Cópia em "Lambda", 2006. Coleção do autor.
"Lambda" copy, 2006. Author's collection.
Kopia "Lambda", 2006. Kolekcja autora.
Копія "Лямбда", 2006. Авторська колекція.

SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1995
Altar doméstico
Domestic altar
Domowy ołtarz
домашній престіл

SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1995
Altar doméstico
Domestic altar
Domowy ołtarz
домашній престіл

2

Pigmentos minerais sobre papel Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Coleção do autor.
Mineral pigments on Hahnemühle Photo Matt Fibre 200 paper. Author's collection.
Pigmenty mineralne na papierze Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Kolekcja autora.
Мінеральні пігменти на папері Hahnemühle Photo Matt Fiber 200. Авторська колекція

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1989
Natalia Kiapuchinski Kalinowski, descendente de imigrantes ucranianos
Natalia Kiapuchinski Kalinowski, descendant of Ukrainian immigrants
Natalia Kiapuchinski Kalinowski, potomkini ukraiñskich imigrantów
Наталія Кіапушинська Каліновська, потомок українських іммігрантів

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1989
Estefano Kalinowski, agricultor, descendente de imigrantes ucranianos
Estefano Kalinowski, farmer, descendant of Ukrainian immigrants
Estefano Kalinowski, rolnik, potomek ukraiñskich imigrantów
Стефан Каліновський землероб та потомок українських іммігрантів

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1989
Helena e Romão Kalinowski, descendentes de imigrantes ucranianos
Helena and Romão Kalinowski, descendants of Ukrainian immigrants
Helena i Romão Kalinowski, potomkowie ukraiñskich imigrantów
Олена та Роман Каліновські, потомки українських іммігрантів

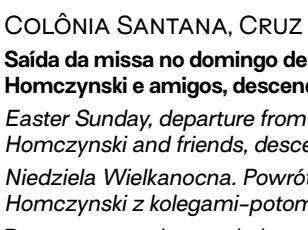
3

Pigmentos minerais sobre papel Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Coleção do autor.
 Mineral pigments on Hahnemühle Photo Matt Fibre 200 paper. Author's collection.
 Pigmenty mineralne na papierze Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Kolekcja autora.
 Мінеральні пігменти на папері Hahnemühle Photo Matt Fiber 200. Авторська колекція

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1985
Família Bojan: Otilia, Augusto, Eugênia, Vicente, Lourenço, Monnyca, Regina, Izabel e Leopoldo, descendentes de imigrantes poloneses
The Bojan family, descendants of Polish immigrants
Rodzina Bojan — potomkowie imigrantów polskich
 сім'я Божан, нащадки польських емігрантів

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1987
Saída da missa no domingo de Páscoa, Sr. Cazimiro Homczynski e amigos, descendentes de imigrantes poloneses
Easter Sunday, departure from Mass. Mr. Cazimiro Homczynski and friends, descendants of Polish immigrants
Niedziela Wielkanocna. Powrót z mszy Cazimiro Homczynski z kolegami-potomkami imigrantów polskich
 Великодня неділя, вихід із церкви, пан Каземіро Гомчинський та друзі, нащадки польських емігрантів

COLÔNIA MURICI, SÃO JOSÉ DOS PINHAIS, PARANÁ, 2011
Sras. Madalena e Florentina Lipinski
Mrs. Madalena and Florentina Lipinski
Madalena i Florentina Lipinski
 Пані Магдалина і Флорентина Липинській

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1985
Sr. Félix Dudek, bisneto de imigrantes e agricultor
Mr. Félix Dudek, great-grandson of immigrants, farmer
Pan Félix Dudek, prawnuk imigrantów i rolnik
 Пан Фелікс Дудек, землероб, з возом

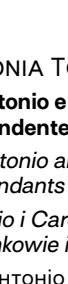
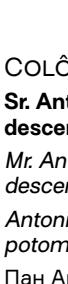
4

Pigmentos minerais sobre papel Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Coleção do autor.
 Mineral pigments on Hahnemühle Photo Matt Fibre 200 paper. Author's collection.
 Pigmenty mineralne na papierze Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Kolekcja autora.
 Мінеральні пігменти на папері Hahnemühle Photo Matt Fiber 200. Авторська колекція

ANTÔNIO OLINTO, PARANÁ, 2013
Diácono da Igreja Imaculada Conceição de Nossa Senhora, Sr. João Karpovicz, e Sra. Lúcia Karpovicz, descendentes de imigrantes ucranianos
Deacon of the Immaculada Conceição de Nossa Senhora Church, Mr. João Karpovicz, and Mrs. Lúcia Karpovicz, descendants of Ukrainian immigrants
João — ksiądz w Kościele Immaculada Conceição de Nossa Senhora oraz Lucia Karpovicz — potomkowie imigrantów ukraińskich
 Диякон церкви Непорочного зачаття Діви Марії пан Іван Карпович з дружиною Люсією, нащадки українських емігрантів.

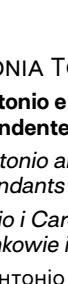
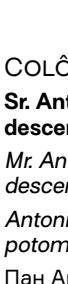
COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1989
Sr. Antonio e Sra. Carolina Krzyzanowski, descendentes de imigrantes poloneses
Mr. Antonio and Mrs. Carolina Krzyzanowski, descendants of Polish immigrants
Antonio i Carolina Krzyzanowski — потомкове имigrantów polskих
 Пан Антоніо і Пані Кароліна Крижановські, потомки польських іммігрантів

LINHA NOVA GALÍCIA, PRUDENTÓPOLIS, PARANÁ, 2013
Viúva Rosa Rugeski
Widow Rosa Rugeski
Wdowa Rosa Rugeski
 Вдова Роза Ружеський з району Нова Галісія, місто Прudentopolis

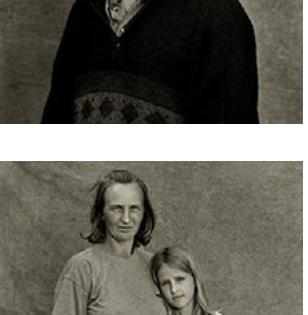
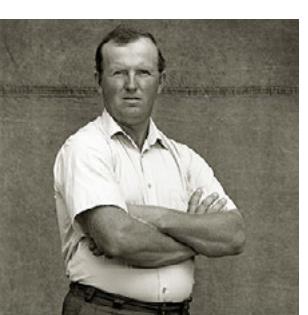
COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1987
Sra. Zofia Fialek, filha de poloneses
Mrs. Zofia Fialek, daughter of Poles
Zofia Fialek — córka Polaków
 Пан Софія Фялек, дочка поляків

5

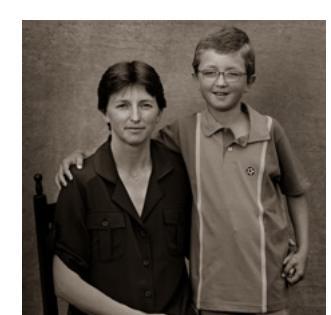
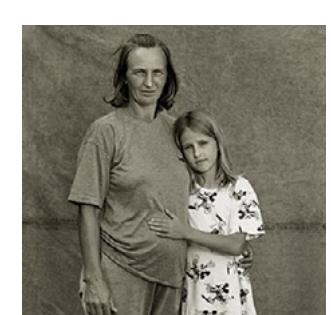
Pigmentos minerais sobre papel Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Coleção do autor.
 Mineral pigments on Hahnemühle Photo Matt Fibre 200 paper. Author's collection.
 Pigmenty mineralne na papierze Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Kolekcja autora.
 Мінеральні пігменти на папері Hahnemühle Photo Matt Fiber 200. Авторська колекція

COLÔNIA MURICI, SÃO JOSÉ DOS PINHAIS, PARANÁ, 2004
Sr. Pedro Aleixo Mickos, agricultor, bisneto de imigrantes
Mrs. Pedro Aleixo Mickos, farmer, great-grandson of immigrants
Pedro Aleixo Mickos, rolnik, prawnuk imigrantów
 Пан Педро-Алехо-Мікос, фермер, правнук емігрантів

COLÔNIA MURICI, SÃO JOSÉ DOS PINHAIS, PARANÁ, 2003
Sr. Jacinto Greboge, neto da Sra. Thedóssia Greboge, filha de imigrantes
Mr. Jacinto Greboge, grandson of Mrs. Thedóssia Greboge
Jacinto Greboge, rolnik, wnuk Thedóssii Greboge
 Пан Ясінто Гребож, онук пані Теодозії Гребож, дочки емігрантів

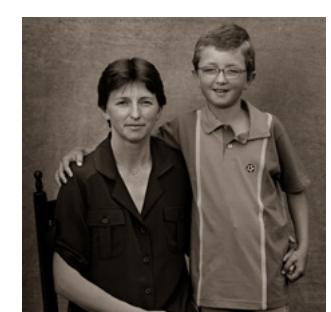
COLÔNIA MURICI, SÃO JOSÉ DOS PINHAIS, PARANÁ, 2003
Sra. Joseli Greboge e sua filha Soelem, neta e bisneta da Sra. Thedóssia Greboge
Mrs. Joseli Greboge and her daughter Soelem, granddaughter and great-granddaughter of Mrs. Thedóssia Greboge
Joseli Greboge z córką Soelem
 Пані Жозелі Гребож та її онука Соелем — внука пані Теодозії Гребож

COLÔNIA MURICI, SÃO JOSÉ DOS PINHAIS, PARANÁ, 1980
Sra. Thedóssia Greboge, filha de imigrantes, e seus netos: Maria Judite, Pedro Aleixo, Jacinto e Maria Joseli
Mrs. Thedóssia Greboge, daughter of immigrants, and her grandchildren: Maria Judite, Pedro Aleixo, Jacinto and Maria Joseli
Theodóssia Greboge, zmiała r. 1996 r. córka imigrantów, oraz jej wnuki: Maria Judite, Pedro Aleixo, Jacinto i Maria Joseli
 Пані Теодозія Гребож, дочка емігрантів, та її онуки: Марія-Жудіт, Педро Алехо, Ясінто і Марія-Джоселі

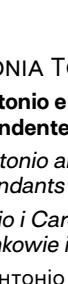
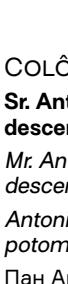
COLÔNIA MURICI, SÃO JOSÉ DOS PINHAIS, PARANÁ, 2003
Maria Judite Valengo e seu filho Evandro
Maria Judite Valengo and her son Evandro
Maria Judite Valengo i jej syn Evandro
 Марія Жудіт Валенго та її син Евандро

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1987
Sr. Estanislau Czarnos, nascido no navio na viagem para o Brasil, e Sra. Maria Kryiak Czarnos, filha de imigrantes
Mr. Estanislau Czarnos, born on the ship on the voyage to Brazil, and Mrs. Maria Kryiak Czarnos, daughter of immigrants
Estanislau Czarnos, urodzony na statku w drodze do Brazylii, i Maria Kryiak Czarnos — córka imigrantów
 Пан Станіслав Чарнос, що народився на кораблі в дорозі до Бразилії, і пані Марія Кріак-Чарнос, дочка емігрантів

PRUDENTÓPOLIS, PARANÁ, 2013
Sr. Joaquim Michalichem, descendente de imigrantes ucranianos, na sala de sua casa
Mr. Joaquim Michalichem, descendant of Ukrainian immigrants, in the living room of his house
Joaquim Michalichem w swoim domu, potomek imigrantów ukraińskich
 Пан Йоаким Мішалишин, нащадок українських емігрантів у вітальні свого будинку в місті Прudentopolis

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1987
Milene Diurza em seu quarto, bisneta de imigrantes poloneses
Milene Diurza in her room, great-granddaughter of Polish immigrants
Milene Diurza w swoim pokoju. Prawnuczka polskich imigrantów
 Мілена Дюрджа у своїй кімнаті, правнучка польських іммігрантів

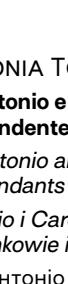
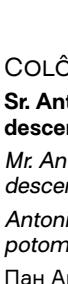
ANTÔNIO OLINTO, PARANÁ, 2013
Sra. Lídia Martinhak
Mrs. Lídia Martinhak
Lídia Martinhak
 Пані Лідія Мартиняк

RIO DO BANHO, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1986
Sras. Avelina e Lídia Marszal, filha e neta de imigrantes poloneses
Mrs. Avelina and Lídia Marszal, daughter and granddaughter of immigrants
Avelina i Lídia Marszal, córka i wnuczka polskich imigrantów
 Пані Авеліна та Лідія Марзал, дочка і онука емігрантів

COLÔNIA 5, MALLET, PARANÁ, 2013
Sras. Tereza Monchak e Inês Hypalo Monchak, descendentes de imigrantes ucranianos
Mrs. Tereza Monchak and Inês Hypalo Monchak, descendants of Ukrainian immigrants
Potomkinie imigrantów ukraińskich Tereza Monchak i Inês Hypalo Monchak
 Пані Тереза Мончак та Інес Гіпало-Мончак, нащадки українських емігрантів

6

Pigmentos minerais sobre papel Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Coleção do autor.
Mineral pigments on Hahnemühle Photo Matt Fibre 200 paper. Author's collection.
Pigmenty mineralne na papierze Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Kolekcja autora.
Мінеральні пігменти на папері Hahnemühle Photo Matt Fiber 200. Авторська колекція

ARAUÇÁRIA, PARANÁ, 2004
Irmãos Francisco e Antonio Patki, descendentes de imigrantes poloneses
Brothers Francisco and Antonio Patki, descendants of Polish immigrants
Bracia Francisco i Antonio Patki — potomkowie polskich imigrantów
Брати Франциско і Антоніо Паткі, нащадки польських емігрантів

COLÔNIA MURICI, SÃO JOSÉ DOS PINHAIS, PARANÁ, 2011
Sr. Rafael Kloss, agricultor e pequeno proprietário, descendente de imigrantes ucranianos, casado com descendente de imigrantes poloneses
Mr. Rafael Kloss, farmer, smallholder, descendant of Ukrainian immigrants, married with descendant of Polish immigrants
Rafael Kloss, drobny właściciel ziemski, potomek imigrantów ukraińskich ożeniony z potomkiem imigrantów polskich
Пан Рафаель Клосс, фермер, невеликий власник, нащадок українських емігрантів, одружений з жінкою-нащадком польських емігрантів

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1986
Sra. Wanda Wierzbicki, neta de imigrantes poloneses
Mrs. Wanda Wierzbicki, granddaughter of immigrants
Wanda Wierzbicki, wnuczka imigrantów polskich

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1986
Sra. Maria Lúcia Stocki, agricultora, descendente de imigrantes ucranianos
Mrs. Maria Lúcia Stocki, farmer, descendant of Ukrainian immigrants
Maria Lucia Stocki, rolnik, potomkini imigrantów ukraińskich
Пані Марія-Лусія Стоцький (V2016), фермер, нащадок українських емігрантів

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1987
Sra. Tereza Luczynski Savicki, agricultora e neta de imigrantes poloneses, na colheita de arroz
Mrs. Tereza Luczynski Savicki, farmer, granddaughter of Polish immigrants, at the rice harvest
Tereza Luczynski Savicki przy zbiorze ryżu.
Wnuczka polskich imigrantów
Пан Тереза Лучинський-Савицький, фермер, внучка польських емігрантів; врожай рису

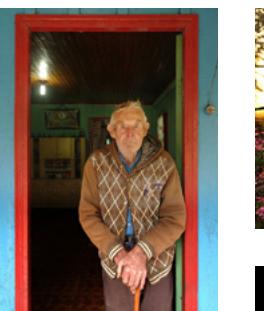
COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1999
Criação de suínos do Sr. Leonardo Wierzbicki, descendente de imigrantes poloneses
Pig breeding by Mr. Leonardo Wierzbicki, descendant of Polish immigrants
Hodowla świń Leonardowi Wierzbickiego — potomka imigrantów polskich
Свинарство пана Леонардо Вержбіцького, нащадка польських емігрантів

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1989
Trenó utilizado na lavoura, fabricado e usado por descendentes de imigrantes ucranianos
Sled used in farming, manufactured and used by descendants of Ukrainian immigrants
Drewnyany wózek na płozach, wykorzystywany do prac polowych przez potomków ukraińskich
Сани, уживані на сільському господарстві, виготовлені та вживані потомками українських іммігрантів

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 2016
Sr. Romão Diurza, pequeno proprietário, descendente de imigrantes poloneses
Mr. Romão Diurza, smallholder, descendant of Polish immigrants
Romão Diurza, drobny właściciel ziemski, potomek imigrantów polskich
Пан Роман Дюрза, невеликий власник, нащадок польських емігрантів

ANTÔNIO OLINTO, PARANÁ, 2013
Irmãos Peremebida, descendentes de imigrantes ucranianos
Peremebida brothers, descendants of Ukrainian immigrants
Bracia Peremebida — potomkowie imigrantów ukraińskich
Брати Перемібіда, нащадки українських емігрантів

PRUDENTÓPOLIS, PARANÁ, 2013
Alan e Fernanda, integrantes do Grupo Folclórico Ucraniano Brasileiro Vesselka
Alan and Fernanda, members of the Brazilian Ukrainian Folkloric Group Vesselka, from Prudentópolis
Alan i Fernanda — członkowie Ukraińsko-Brazylijskiego Zespołu Tańca Ludowego Vesselka
Алан і Фернанда — члени українсько-бразильського фольклорного колективу «Веселка», місто Прудентополіс

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 2016
Sra. Wanda Wierzbicki, neta de imigrantes poloneses
Mrs. Wanda Wierzbicki, daughter of Polish immigrants
Wanda Wierzbicki, wnuczka imigrantów polskich
Пані Ванда Вієрбіцькі, онук польських іммігрантів

7
Pigmentos minerais sobre papel Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Coleção do autor.
Mineral pigments on Hahnemühle Photo Matt Fibre 200 paper. Author's collection.
Pigmenty mineralne na papierze Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Kolekcja autora.
Мінеральні пігменти на папері Hahnemühle Photo Matt Fiber 200. Авторська колекція

MALLET, PARANÁ, 2013
Sr. Lúcio Gurski, agricultor, descendente de imigrantes ucranianos e filhos. Ao fundo, a Igreja do Sagrado Coração de Jesus
Mr. Lúcio Gurski, farmer, descendant of Ukrainian immigrants and his children. In the background, the Church of the Sacred Heart of Jesus in Mallet
Lucio Gurskiz dziećmi — rolnik, potomek imigrantów ukraińskich.
W tle Kościół Igreja Sagrado Coração de Jesus w Mallet
Пан Лусіо Гурський, фермер, нащадок українських емігрантів з дітьми в передній частині церкви Святого Серця Ісуса

SERRA DO TIGRE, MALLET, PARANÁ, 2013
Sexta-feira Santa na Igreja de São Miguel Arcanjo
Good Friday at São Miguel Arcanjo Church
Wielki Piątek w Kościele Igreja de São Miguel Arcanjo
Страсна П'ятниця у Церкві Св. Архангела Михаїла

8
Pigmentos minerais sobre papel Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Coleção do autor.
Mineral pigments on Hahnemühle Photo Matt Fibre 200 paper. Author's collection.
Pigmenty mineralne na papierze Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Kolekcja autora.
Мінеральні пігменти на папері Hahnemühle Photo Matt Fiber 200. Авторська колекція

MALLET, PARANÁ, 2013
Benção dos Alimentos [Rito Ucraniano] na Igreja Sagrado Coração de Jesus
Food blessing at Church of the Sacred Heart of Jesus. Ukrainian rite
Święcenie pokarmów wg obrządku ukraińskiego w Kościele Igreja Sagrado Coração de Jesus
Благословення їжі в церкві Святого Серця Ісуса, Єпархія Святого Івана Хрестителя візантійсько-українського обряду, Сєвера ду Тігрі-Дорізон

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1986
Bênção dos Alimentos durante comemoração da Páscoa em igreja polonesa
Food Blessing, Easter celebrations in Polish church
Obchody Świąt Wielkanocnych w polskim kościele. Święcenie pokarmów
Благословення їжі, святкування Великодня в польській церкві

PRUDENTÓPOLIS, PARANÁ, 2013
Produção de pésankas pela Sra. Vera Lucia Daciuk, descendente de imigrantes ucranianos
Production of pysanky by Mrs. Vera Lucia Daciuk, descendant of Ukrainian immigrants
Pisanki Vera Lucii Daciuk, potomkini imigrantów ukraińskich
Писання писанок від пані Віри Лусії Дацюк, нащадків українських емігрантів

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1986
Descendentes de imigrantes poloneses durante Missa de Natal na Igreja de São Miguel
Christmas Mass, descendants of Polish immigrants in São Miguel Church
Msza świąteczna w dniu Bożego Narodzenia. Potomkowie imigrantów polskich w Kościele Igreja de São Miguel
Різдвяне богослужіння, нащадки польських емігрантів в церкві Святого Михаїла

SERRA DO TIGRE, MALLET, PARANÁ, 2013
Igreja de São Miguel Arcanjo [Rito Ucraniano]
Church of São Miguel Arcanjo [Ukrainian rite]
Kościół Świętego Michała Archanioła [Rytuał ukraiński]
Церква Св. Архангела Михаїла [Українського обряду]

9

Pigmentos minerais sobre papel Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Coleção do autor.
 Mineral pigments on Hahnemühle Photo Matt Fibre 200 paper. Author's collection.
 Pigmenty mineralne na papierze Hahnemühle Photo Matt Fibre 200. Kolekcja autora.
 Мінеральні пігменти на папері Hahnemühle Photo Matt Fiber 200. Авторська колекція

PRUDENTÓPOLIS, PARANÁ, 2013
 Residência de descendentes de imigrantes ucranianos
 Residence of descendants of Ukrainian immigrants
 Dom potomków imigrantów ukraińskich
 Будинок нащадків українських емігрантів

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1987
 Residência de descendentes de imigrantes poloneses
 Residence of descendants of Polish immigrants
 Dom potomków imigrantów polskich
 Будинок нащадків польських емігрантів

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1986
 Sr. Leonardo Wierzbicki com acordeon
 Mr. Leonardo Wierzbicki with accordion
 Pan Leonard Woerbski z akordeonem
 Пан Леонардо Вербіцький з акордеоном

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1987
 Sábado de Aleluia, bênção dos alimentos
 Holy Saturday, blessing of food
 Wielka Sobota, święconka
 Страсна субота, посвячення пасхи і харчів

10

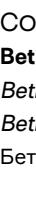
Cópia em prata gelatina. Coleção do autor.
 Gelatin silver print. Author's collection.
 Odbitka żelatynowo-srebrowa. Kolekcja autora.
 Срібно-желатиновий друк. Авторська колекція.

Poloneses: aqui e lá
 Polish: here and there
 Polscy: tu i tam
 Польські громадяни: тут і там

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1985
 Caseiro da antiga propriedade da família Machmievicz
 Housekeeper of former Machmievicz family estate
 Gospodarz dawnego majątku rodzinego Machmievicz
 Управитель давнього маєтку родини Махмієвич

COLÔNIA MURICI, SÃO JOSÉ DOS PINHAIS, PARANÁ, 1992
 Beti, o papagaio e irmãos
 Betti, the parrot and brothers
 Betti, papuga i bracia
 Беті, папуга та брати

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1990
 Irmãos Setlik
 Setlik brothers
 Bracia Setlik
 Брати Сетлік – Колонія Томас Коельо, Араукарія

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1985
 Sexta-feira da Paixão na Igreja polonesa de São Miguel
 Good Friday in the Polish Church of São Miguel
 Wielki Piątek w polskim kościele Igreja de São Miguel.
 Страсна п'ятниця в польській церкві Святого Михаїла

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1990
 Otilia Bojan, descendente de imigrantes poloneses, colheita na lavoura de seus pais
 Otilia Bojan, descendant of Polish immigrants, harvesting her parent's crops
 Otilia Bojan, wnuczka polskich imigrantów przy żniwach na polu rodziców
 Отілія Бойян – Колонія Томас Коельо, Араукарія

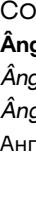
COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1989
 Sr. Antonio e Sra. Carolina Krzyzanowski,
 descendentes de imigrantes poloneses
 Mr. Antonio and Mrs. Carolina Krzyzanowski,
 descendants of Polish immigrants
 Antonio i Carolina Krzyzanowski – potomkowie imigrantów polskich
 Пан Антоніо і Пані Кароліна Кржижановські, потомки польських іммігрантів – Колонія Томас Коельо, Араукарія

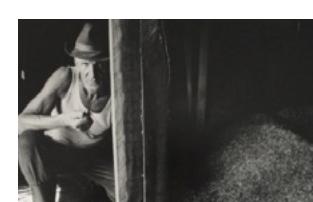
COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1987
 Sr. Estanislau Czarnos, nascido no navio na viagem para o Brasil, e Sra Maria Kryiak Czarnos, filha de imigrantes
 Mr. Estanislau Czarnos, born on the ship on the voyage to Brazil, and Mrs. Maria Kryiak Czarnos, daughter of immigrants
 Estanisław Czarnos, urodzony na statku w drodze do Brazylii, i Maria Kryiak Czarnos – córka imigrantów
 Пан Станіслав Чарнос, що народився на кораблі в дорозі до Бразилії, і пані Марія Кріяк-Чарнос, дочка емігрантів

CONTENDA, PARANÁ, 1987
 Ângela Gurski na colheita de batatas em lavoura de sua família
 Ângela Gurski, harvest of potatoes at her family's farm in Contenda
 Ângela Gurski, zbieranie ziemniaków z upraw swojej rodziny
 Ангела Гурські, збираль картоплі на плантаціїїї родини – Континда

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1999
 Sr. Leonardo Wierzbicki com sanfona
 Mr. Leonardo Wierzbicki with accordion
 Pan Leonardo Werbitski z harmonią
 Пан Леонардо Вербіцький з гармошкою

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1986
 Moinho de erva-mate
 Erva-mate mill
 Młyń Yerby Maty
 Млин чаю гербі-мате

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1986
 Sr. Leonardo Wierzbicki com acordeon
 Mr. Leonardo Wierzbicki with accordion
 Pan Leonard Woerbski z akordeonem
 Пан Леонардо Вербіцький з акордеоном

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1987
 Sábado de Aleluia, bênção dos alimentos
 Holy Saturday, blessing of food
 Wielka Sobota, święconka
 Страсна субота, посвячення пасхи і харчів

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1987
 Bicicleta e chapéus, domingo de Páscoa
 Bike and hats, Easter Sunday
 Rower i kapelusze, niedziela Wielkanocna
 Велосипед та капелюхи, неділя Воскресіння

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1990
 André Setlik com sua casa de troncos
 André Setlik with his log house
 André Setlik ze swoim domem z dżewianych bali
 Андре Сетлік у своїх хаті зі стовбурів

BESKID, POLÔNIA, 1988
 Região de Beskid, sul da Polônia
 Beskid Region, Southern Poland
 Beskidy, Polska Południowa
 Регіон Бескід, південні Польща

BESKID, POLÔNIA, 1988
 Senhora na porta da casa de troncos
 Lady at the log house door
 Paní przy drzwiach domu z dżewianych bali
 Жінка у дверях хаті зі стовбурів. Регіон Бескід, південні Польща

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1986
 Colônia Santana, Cruz Machado
 Santana Colony, Cruz Machado
 Kolonia Santana, Cruz Machado
 Колонія Сантьяна, Круз-Мачадо

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1985
 Casa centenária de Francisco Czelusniak
 Francisco Czelusniak's centennial house
 Stuletni dom Franciszka Czelusniaka (Francisco Czelusniak)
 Столітня хата Франціска Челузняка

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1985
 Antigo paíol dos Bojans
 Bojans' former storehouse
 Dawna stodoła Bojans
 Давній склад родини Боянів

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1985
 Interior do celeiro da família Bojans
 Interior of the Bojans family barn
 Wnętrze stodoły rodzinnej Bojans
 Унутрі складу родини Боянів

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1987
 Dona Alexandra Pula, filha de imigrantes, em sua roca
 Mrs. Alexandra Pula, daughter of immigrants, in her distaff
 Pani Alexandra Pula, córka imigrantów w swoim polu
 Пані Александра Пула, дочка іммігрантів, на своїй садібі

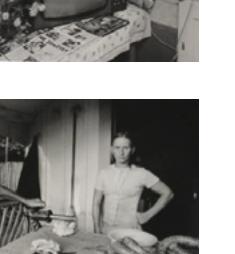
COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1987
 Milene Diurza em seu quarto, bisneta de imigrantes poloneses
 Milene Diurza in her room, great-granddaughter of Polish immigrants
 Milene Diurza w swoim pokoju. Prawnuczka polskich imigrantów
 Мілена Дюрджа у своїй кімнаті, правнучка польських іммігрантів

BESKID, POLÔNIA, 1988
 Canto de sala com TV na região de Beskid, sul da Polônia
 Corner of living room with TV in Beskid region, southern Poland
 Beskidy, Polska Południowa – kącik pokoju dziennego z telewizją
 Кут зали з телевізором – Регіон Бескід, південні Польща

COLÔNIA SANTANA, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1985
 Viúva Cristina Bobrik em sua cozinha
 Widow Cristina Bobrik in her kitchen
 Wdowa Bobrika w swojej kuchni
 Вдова Бобрик у своїй кухні

RIO DO BANHO, CRUZ MACHADO, PARANÁ, 1986
 Sras. Avelina e Lídia Marszal, filha e neta de imigrantes poloneses
 Mrs. Avelina and Lidia Marszal, daughter and granddaughter of immigrants
 Avelina i Lidia Marszal – córka i wnuczka polskich imigrantów
 Пані Авеліна та Лідія Марзаль, дочка і онук іммігрантів

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1985
 Sr. Félix Dudek, bisneto de imigrantes, agricultor
 Mr. Félix Dudek, great-grandson of immigrants, farmer
 Pan Félix Dudek prawnuk imigrantów, rolnik
 Пан Фелікс Дудек, землероб, з возом

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1985
 Dona Isabel Bojan e pães
 Mrs. Isabel Bojan and breads
 Pani Isabel Bojan i pieczywo
 Пані Ізабел Бойян і хлібі

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1985
 Descendentes de imigrantes poloneses durante Missa de Natal na Igreja de São Miguel
 Christmas Mass, descendants of Polish immigrants in São Miguel Church
 Msza świąteczna w dniu Bożego Narodzenia. Potomkowie imigrantów polskich w kościele Igreja de São Miguel
 Різдвяне богослужіння, нащадки польських емігрантів в церкви Святого Михаїла

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1985
 Mulheres na saída da Missa de Ramos
 Women leaving Palm Mass
 Kobiety przy wyjściu z mszy Niedzieli Palmowej
 Жінки виходять з Богослужби Пальмової Неділі

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1985
 PRUDENTÓPOLIS, PARANÁ, 2013
 Residência de descendentes de imigrantes ucranianos
 Residence of descendants of Ukrainian immigrants
 Dom potomków imigrantów ukraińskich
 Будинок нащадків українських емігрантів

João Urban não é somente um grande artista da fotografia, é também um importante e talentoso colaborador da sociologia e etnografia brasileiras, sensível e muito oportuno observador que registra com criatividade as diferentes sociedades rurais. Na sua exposição fotográfica *Aproximações*, além de fazer um paralelo entre as sociedades dos descendentes de imigrantes poloneses e ucranianos no Brasil, também apresenta as semelhanças entre elas e relata o que as une culturalmente. A exposição tem um enorme valor etnográfico, histórico e sentimental e, apesar de mostrar uma realidade que não se encaixa nos padrões contemporâneos de bem-estar, vem carregada de fortes e positivas emoções: expõe as famílias polonesas e ucranianas tão parecidas em sua vida cotidiana, os sorrisos das crianças, os rostos dos adultos marcados pelo difícil trabalho na agricultura, as casas e igrejas decoradas no mesmo estilo artesanal, coloridas e belas, as ferramentas, o trabalho, os costumes, os valores, a perseverança. Tudo

single, familiar e acolhedor, natural e simpático e aquela sensação de saudade de que tudo isso está se perdendo na presente modernidade. Está se perdendo sim, por isso devemos ser gratos ao João pelo fato que resgatou esta história nas suas fotos para as futuras gerações.

A exposição *Aproximações* é uma homenagem de João Urban às suas raízes e contribuição em prol da irmandade de poloneses, ucranianos e brasileiros. A mostra já teve significante repercussão ao ser exibida em 2016, com a parceria do Consulado-Geral da Polônia em Curitiba, paralelamente tanto na Ucrânia, Polônia e Brasil. Após o sucesso anterior, agora ela volta com nova força e com uma linda mensagem que merece todo nosso respeito.

Não tenho dúvida que *Aproximações* continuará construindo pontes entre os nossos povos, enquanto a beleza artística das fotos proporcionará boas emoções ao público.

João Urban is not only a great photography artist, but also an important and talented collaborator of Brazilian sociology and ethnography, a sensitive and very timely observer who creatively records the different rural societies. In his photographic exhibition *Approximations*, besides making a parallel between the societies of the descendants of Polish and Ukrainian immigrants in Brazil, he also presents similarities between them and shows what unites them culturally. The exhibition has tremendous ethnographic, historical and sentimental value, and although it shows a reality that does not fit contemporary standards of well-being, it is loaded with strong and positive emotions: it exposes the similar Polish and Ukrainian families in their daily lives, the smiles of the children, the faces of adults marked by hard work in agriculture, the houses and churches decorated in the same handcrafted style, colorful and beautiful, the tools, the work, the traditions, the

values, the perseverance. All simple, familiar and warm, natural and friendly, and that feeling of longing that all this is getting lost in the present modernity. Yes, it is getting lost, so we should be grateful to João for rescuing this story in his photos for future generations.

The exhibition *Approximations* is a tribute to João Urban to his roots and contribution to the brotherhood of Poles, Ukrainians and Brazilians. The exhibition already had significant repercussion in 2016, with the partnership of the General Consulate of Poland in Curitiba, both in Ukraine and Poland as in Brazil. After its previous success, it now comes back with new strength and the beautiful message that deserves all our respect.

I have no doubt that *Approximations* will continue to build bridges between our peoples, while the artistic beauty of the photos will bring good emotions to the public.

Nos últimos anos tenho acompanhado, nas funções de assistente e produtor, as empreitadas fotográficas do João Urban. Juntos organizamos uma retrospectiva de seu trabalho em Amsterdã, no hotel por onde passaram nossos antepassados em rota para o Brasil; fomos à Polônia, onde o João voltou a trabalhar depois de três décadas; e revisitamos seus personagens e queridos amigos que ele vem fotografando nas colônias polonesas no interior do Paraná desde 1979. Sempre que posso o faço, para um trabalho intitulado "No Campo da Galícia".

Meu avô, Félix, tomou o vapor Orania no dia 20 de fevereiro de 1924, aos 14 anos, depois de viagem iniciada em trem na neve da aldeia polonesa de Luka Wielka. Viajava junto com mãe, pai e sete irmãos e irmãs. Um dos caçulas era o Estanislau, o pai do João, com quem meu avô fundaria a Móveis Urban – uma pequena fábrica nos arredores da Praça 29 de Março, então Campo da Galicia, bairro de imigrantes polacos e ucranianos em Curitiba.

Foi com a irmã e jornalista Teresa que João fez as primeiras visitas às colônias polonesas. Ele fez questão de entregar o livro *Tu i Tam*, que publicaram juntos, em 2004, a cada um dos retratados – volume que os personagens guardam, pode constatar quando os visitei, como algo muito valioso. Estimulado por seu irmão, Toni, e com o apoio de uma bolsa Marc Ferrez, começou a fotografar também os descendentes de ucranianos. Hoje, a aldeia em que nasceu seu pai é conhecida como Velyka Luka, e território ucraniano.

O também fotógrafo e parceiro Nego Miranda disse a respeito de João: "seu campo de visão está voltado unicamente para o homem". João retrata uma relação, ou como ele mesmo diz, "uma troca entre quem fotografa e quem é fotografado". Amizades e fotografias que, muitas vezes, se estendem por décadas.

In the last years I have been following, as assistant and producer, João Urban's photographic projects. Together we organized a retrospective of his work in Amsterdam, at the hotel where our ancestors passed en route to Brazil; we went to Poland, where João went back to work after three decades; and we revisited his characters and dear friends that he has been photographing in the Polish colonies in the countryside of Paraná since 1979. Whenever I can, I film him, for a work entitled "In the Field of Galicia".

My grandfather, Felix, took the Orania steam on February 20, 1924, at the age of 14, after a snowmobile trip from the Polish village of Luka Wielka. He traveled with his mother, father, and seven brothers and sisters. One of the youngest was Estanislau, João's father, with whom my grandfather would found Móveis Urban — a small factory on the surroundings of Praça 29 de Março, then Campo da Galicia, a neighborhood of Polish and Ukrainian immigrants in Curitiba.

João's mother, Janina, was also Polish. Hence, when he began photographing immigrants, he resumed his childhood feelings from the time when he ate home-made pierogi and listened to the foreign language in the Mercês neighborhood.

It was with sister and journalist Teresa that João made the first visits to the Polish colonies. He made a point of handing over the book *Tu i Tam*, which they published together in 2004, to each of the portraits — a volume that the characters keep, I noticed when I visited them, as something very valuable. Encouraged by his brother, Toni, and with the support of a Marc Ferrez grant, he also began photographing the descendants of Ukrainians. Today, the village where his father was born is known as Velyka Luka, and Ukrainian territory. Nego Miranca, also a photographer and partner said of João: "his field of vision is only focused on man". João portrays a relationship, or as he says, "an exchange between who shoots and who is photographed." Friendships and photographs that often span decades.

COLÔNIA TOMÁS COELHO, ARAUCÁRIA, PARANÁ, 1985

Dona Isabel Bojan e pães
Mrs. Isabel Bojan and breads
Pani Isabel Bojan i pieczywo
Пані Ізабел Бойян і хліб

POLSKI

João Urban jest nie tylko znaczącym artystą fotografem, ale również utalentowanym i wrażliwym badaczem, który wnosi cenny wkład do brazylijskiej socjologii i etnografii, zwłaszcza w zakresie obserwacji i dokumentacji rozmaitości społeczności wiejskich. Jego wystawa fotograficzna "Zbliżenia" prezentuje podobieństwa między zamieszczającymi Brazylię potomkami emigrantów polskich i ukraińskich, uwypuklając kulturalną wspólnotę tych społeczności. Wystawa ma wielką wartość etnograficzną, historyczną i sentymentalną oraz, pomimo że ukazuje realia daleko odbiegające od nowoczesnych wzorców dobrobytu, nawiązana jest mocą pozytywnych emocji. Oglądamy polskie i ukraińskie rodziny, tak do siebie podobne, ich codzienność, uśmiechy dzieci z jasnej karnacji, twarze dorosłych naznaczone ciężką pracą na roli, domy oraz kościoły, kolorowe i pięknie udekorowane w bliźniaczym stylu artystycznego rzemiosła, narzędzi pracy, zwyczaje, wartości, wytrwałość. Wszystko

skromne, rodzinne i przytulne, naturalne i sympatyczne, oraz pojawiające się nostalgia, że to wszystko ginie aktualnie w zalewie nowoczesności. Owszem, ginie, tym większa więc zasługa Joāo, że udokumentował to fotograficznie dla przyszłych pokoleń.

Wystawa "Zbliżenia" jest złożeniem przez João Urbana pod swoim przodkiem i w składem w braterstwo Polaków, Ukraińców i Brazylijczyków. W 2016 r., z pomocą Konsulatu Generalnego RP w Kurytybie, "Zbliżenia" zostały zaprezentowane wraz z wystawą "Zbliżenia" na Ukrainie, w Polsce oraz w Brazylii. Teraz na fali sukcesu pokaz powraca jeszcze mocniejszy, ze swym pięknym przekazem, który zasługuje na nasz szacunek.

Nie mam wątpliwości, że wystawa "Zbliżenia" będzie dalej budować mosty między naszymi społecznościami, a piękno artystyczne zdjęć dostarczać wielu wzruszeń osobom je oglądającym i przyciągać uwagę mediów.

Українська

Іван Урбан не лише великий художник фотографії, але також важливий і талановитий співробітник бразильської соціології та етнології, чутливий та дуже доречний спостерігач, який реєструє з творчим духом різні сільські громади. На його фотографічній виставці "Зближення", окрім порівняння між громадами нашадків польських та українських іммігрантів у Бразилії, біноклюкожуказує на подібності між ним та показує, що їх культурно пов'язує. Виставка має величезну етнографичну, історичну та сентиментальну вартість, та хоча показує дійсність, яка не входить у сучасні стандарти хорошого самопочуття, вона є носієм сильних і позитивних емоцій: виставляє польські та українські родини так подібними у їхніх побуті, усміх дітей з білої раси, лиця дорослих відмічені трудною землеробською працею, хати та церкви прикрашені в тім самім ремісницьким стилі, кольорові та красиві, зваряддя, прайса, звичай, цінності, наполегливість. Усе просте,

родинне та гостинне, природне та симпатичне, і це відчувається туги за всім, що втрачається сучасній модерності. Втрачається так, тому ми повинні бути вдячними Івану за факт, що він своїх фотографіях зберігає цю історію для майбутніх поколінь.

Виставка "Зближення" це ущанування Івана Урбана своїм корінням та внесок на братерство полянів, українців і бразильців. Виставка вже мала значний відгомін у 2016 р., з партнерством з Генеральним Консульством Польщі у м.Курітіба, паралельно в Україні і Польщі так як у Бразилії. По попередньому успіху, вона тепер повертається з новою силою та з красивим посланням, яке варте нашої повної пошани.

У мене немає сумніву, що "Зближення" надалі будуватиме мости між нашими народами, та поки художника краса фотографій надаватиме можливість для публікі сприяти добri емоцii, захоплюватиме мас-медіа.

Марек Маковски

JUSSARA SALAZAR

A partir de 1980 João Urban inicia o projeto *Tu i Tam* (Aqui e Lá): fotografias de imigrantes e descendentes de imigrantes poloneses no Paraná. Em 1988, ele, também descendente de poloneses, registra paralelos e semelhanças no sul da Polônia, seguindo até 2003 quando, revisitando as mesmas colônias, faz os retratos dos personagens fotografados anteriormente, produzindo um documento de grande beleza sobre a memória e a história da cultura polonesa. Segundo o fotógrafo Luiz Carlos Felizardo, em *Tu i Tam* "a recriação da paisagem se dá através de coisas muito diversas: nas roupas, na casa, no pátio, no galpão, no campo. As árvores que organizam o espaço de lavoura, o desenho das casas de troncos, a simplicidade e riqueza dos interiores, os travesseiros, e lençóis de cabeceira,

o próprio desenho humano: tudo faz a paisagem, tudo é parte dela."

Em 2013, Urban segue dando continuidade a esse trabalho ao registrar imagens dos descendentes de ucranianos radicados no Paraná, no projeto que nomeia de *Aproximações*. Forma-se aí um conjunto de grande importância para a força das imagens e do valor documental. E no campo da alteridade, desejo e memória que João Urban constrói um olhar raro sobre o mundo — a partir da qualidade do que é o outro, que é próprio da fotografia, mas que nesse caso amplifica-se no jogo de espelhos e indagações que o ser humano, a natureza e as culturas, em sua complexa rede de significações, suscitam. E sua obra, marcada pela profundidade da dimensão humana, afirma desde sempre essa qualidade.

In 1980 João Urban begins the project *Tu i Tam* (Here and There): photographs of immigrants and descendants of Polish immigrants in Paraná. In 1988, he — also a descendant of Poles — records parallels and similarities in southern Poland until 2003 when, visiting the same colonies, he makes portraits of previously photographed characters, producing a beautiful document about the memory and history of the Polish culture. According to photographer Luiz Carlos Felizardo, in *Tu i Tam* "the recreation of the landscape takes place through very different things: in the clothes, in the house, in the courtyard, in the shed, in the countryside. The trees that organize the farm space, the design of the log houses, the simplicity and richness of the interiors, the pillows and headscarves, the human design itself: everything makes the landscape, everything is part of it".

ENGLISH

In 2013, Urban continues this work by recording images of descendants of Ukrainians living in Paraná, in the project he calls *Approximations*. It shapes a set of great importance by the force of the images and the documentary value. It is in the field of alterity, desire and memory that João Urban constructs a rare look at the world — from the quality of what is the other, which is characteristic of photography, but which in this case is amplified in the game of mirrors and questions that human beings, nature and cultures, in their complex network of meanings, give rise to. And his work, marked by the depth of the human dimension, has always affirmed this quality.

COLÔNIA MURICI, SÃO JOSÉ DOS PINHAIS, PARANÁ, 2011

Sr. Rafael Kloss, agricultor e pequeno proprietário, descendente de imigrantes ucranianos, casado com descendente de imigrantes poloneses
Mr. Rafael Kloss, farmer, smallholder, descendant of Ukrainian immigrants, married with descendant of Polish immigrants
Rafael Kloss, drobny właściciel ziemi, potomek imigrantów ukraińskich zięźniony z potomkinią imigrantów polskich

Пан Рафаель Клосс, фермер, невеликий власник, нащадок українських емігрантів, одружений з жінкою-нащадком польських емігрантів

ANTÔNIO OLINTO, PARANÁ, 2013

Irmãos Peremebida, descendentes de imigrantes ucranianos
Peremebida brothers, descendants of Ukrainian immigrants
Bracia Peremebida — potomkowie imigrantów ukraińskich
Брати Перемебіда, нащадки українських емігрантів

Créditos da exposição Exhibition credits

Autor e Curador
Author and Curator
João Urban

Textos
Texts

Marek Makowski
Jussara Salazar

Produção
Production
Rafael Urban (Sto Lat Filmes)

Traduções
Translations

Ingrid Schmaedecke (inglês)
Mariano Czaikowski (ucraniano)
Regiane Czervinski (polonês)

Impressões com pigmentos minerais
Mineral pigments prints
Lucas Ryoiti Maruo

Cópias em prata gelatina
Silver gelatin copies
João Urban
Mauro Borges

—
Governador do Estado do Paraná
Governor of the State of Paraná
Carlos Massa Ratinho Junior

Secretário de Estado da Comunicação Social e da Cultura
State Secretary of Social Communication and Culture
Hudson Roberto José

Diretor-Geral (SECC)
General Director (SECC)
Fabrício Ferreira

Coordenador do Sistema Estadual de Museus
Coordinator of the Museums System
Renê Wagner Ramos

Assessoria de Comunicação
Communication Consulting
Paulo Roberto Ferreira de Camargo

Assessoria de Design
Design Consulting
Rita Solieri Brandt

—

Diretora
Director
Gabriela Bettega

Departamento de Arquitetura e Design
Architecture and Design Division
Bruno Douat
Ingrid Schmaedecke

Direção Artística
Art Direction

Richard Romanini

Departamento de Antropologia
Anthropology Division
Maria Fernanda Maranhão
Joséli Andréa Spenassatto

Departamento de Arqueologia
Archaeology Division
Claudia Inês Parelada

Departamento de História
History Division
Tatiana Takatuzi

Gestão de Conteúdo e Produção
Content Management and Production
Giselle de Moraes

Gestão de Acervo
Collection Management
Denise Haas

Departamento Educativo
Educational Division
Neusa Cassanelli
Rejane Zimmer da Costa
Sandra Mara Gutierrez

Laboratório de Conservação e Restauro
Conservation and Restoration Laboratory
Esmerina Costa Luis
Deise Falasca de Moraes
Janete dos Santos Gomes

Segurança
Security
José Carlos dos Santos

Estagiários
Interns

Amanda Duarte
Emily Liebel
Gabriel dos Santos Lima
Gabriela dos Reis
Jean Carlos Rodrigues
João Pedro Torrens Ferreira
Maria Eduarda Palkopwski
Nathalia Pacífico de Oliveira
Paulo Drosda
Stefani Poliana Aristides
Victor Hausen
Wesley Oliveira

Voluntários
Volunteers

Amanda Cristine Colasso
Andressa de Lima
Arthur Vilela Ortiz
Evelyn Roberta Nimmo
Gabriel Ruvirao Gomes

Gerson Purkott Tuleski Júnior
Giordano Bruno Hurtado
Victor Cardoso Dorneles

realização

Sto Lat

samip

MUSEU
PARANAENSE

PARANÁ
GOVERNO DO ESTADO
SECRETARIA DE CULTURA
SOCIEDADE DA CULTURA

Agradecimentos Acknowlegements

Quero agradecer a todos que colaboraram com a produção destas fotografias nas colônias ucranianas, em Iratí, Mallet, Prudentópolis e Antônio Olinto, em especial à Professora Meroslawa Kraw e a Maria Lúcia Stocki, com seus filhos Alessandro, Adilson e Ana Karla e também ao Coco, em Prudentópolis; à irmã Nádia Kerecz, e à Professora Bernadete, em Antônio Olinto; ao Araújo Grácia, em Iratí; ao Luís Roberto, em Mallet. Agradeço ao amigo Vítorio Sorotiuk por seus preciosos contatos e recomendações.

Quero agradecer de maneira muito especial ao meu irmão Antonio, meu parceiro e companheiro nas colônias ucranianas, organizando nossas viagens e fazendo preciosas sugestões e anotações.

Quero reiterar meus agradecimentos a todos aqueles que foram meus parceiros durante os anos que fotografei as colônias polonesas em Araucária (Colônia Tomás Coelho), em São José dos Pinhais (Colônia Murici) e em Cruz Machado (Colônia Santana), principalmente a Dona Wanda, os amigos Zeno e Leopoldo e o Sr. Leonardo Wierzbicki, na Colônia Santana; as famílias Greboge, Lipinski e Kloss, na Colônia Murici, e a família de Leopoldo Bojan (in memoriam), na Colônia Tomás Coelho.

Agradeço ao Marek Makowski, que foi Cônsul Geral da Polônia em Curitiba, a oportunidade de produzir, na Polônia, as fotografias que possibilitaram a realização do livro *Tu i Tam*. E, ainda, ao corpo do Consulado Geral da Polônia em Curitiba, interinamente chefiado por Dorota Anna Bogutyn, e ao do Consulado Honorário da Ucrânia na cidade, na figura do cônsul Mariano Czaikowski, por terem apoiado o projeto *Aproximações* em seu percurso.

Agradeço também a todos os descendentes de ucranianos e poloneses que gentilmente emprestaram suas imagens, possibilitando a realização deste trabalho, e àqueles que de algum modo ajudaram ou facilitaram o trabalho.

JOÃO URBAN

Esta exposição está localizada na sala de Exposições Temporárias de 22 de agosto a 01 de dezembro de 2019.
This exhibition is located on the Temporary Exhibitions Room from August 22 to December 01, 2019.

Terça a sexta
9h—17h30
Sábados, domingos e feriados
10h—16h

Tuesday to Friday
9am—5h30pm
Saturdays, Sundays and Holidays
10am—4pm

Entrada gratuita
Free admission

MUSEU PARANAENSE

Rua Kellers 289
Alto São Francisco
Curitiba, Paraná, Brasil
+55 41 3304 3300
museupr@seec.pr.gov.br

✉ museuparanaense.pr.gov.br
✉ museuparanaense
✉ museuparanaense